

ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Згідно з класичною теорією права система права розуміється як об'єктивно зумовлена характером суспільних відносин внутрішня структура права, яка складається із взаємопов'язаних норм, що логічно розподіляються у галузях, підгалузях та інститутах. Отже, така система формується із правових галузей (найбільш крупного структурного елементу системи), які в свою чергу складаються із окремих правових підгалузей, інститутів та правових норм [1, с. 260].

Зазвичай, галузь права розуміється як відносно самостійна сукупність юридичних норм, що регулюють якісно однорідну (родову) сферу суспільних відносин специфічним методом правового регулювання. Інститут права (правовий інститут) являє собою сукупність відносно виокремлених, взаємопов'язаних правових норм, які регулюють відповідну групу (вид) однорідних суспільних відносин в межах окремих галузей або підгалузей права (інколи вони можуть носити і міжгалузевий характер). Підгалузь права розуміється як система однорідних предметно-пов'язаних правових інститутів певної галузі права [1, с.265–270].

Адміністративне право є однією з провідних, фундаментальних галузей публічного права України, що має широкомасштабний предмет правового регулювання, специфічний метод такого регулювання, багатофункціональне призначення і відповідну поліструктурну системну будову. Воно також включає в свою систему цілий ряд структурних утворень, зокрема правових підгалузей та інститутів. Водночас специфічним для цієї галузі, як і для деяких інших галузей права, є те, що її норми з урахуванням масштабності їх дії насамперед об'єднуються у дві великі частини: Загальну та Особливу (інколи додатково виділяють ще і Спеціальну частину). Відповідно, ці частини включають в свою систему окремі підгалузі і правові інститути адміністративного права [2, с.127].

При з'ясуванні структуризації адміністративного права слід враховувати особливості предмета та методу адміністративно-правового регулювання (передусім це окремі однорідні комплекси суспільних відносин, пов'язані з публічним управлінням), механізм правового впливу на такі відносини (наявність правових норм владного впливу), публічно-правовий характер адміністративно-правових відносин та їх суб'єктний склад (як правило, присутність обов'язкового суб'єкта в особі органу публічного адміністрування), багатофункціональне призначення цієї галузі права та ін.

З урахуванням таких критеріїв в числі підгалузей адміністративного права можна виділяти митне, муніципальне, транспортне, адміністративно-деліктне, публічно-службове, публічно-сервісне, адміністративно-процесуальне та інші різновиди права.

В числі інститутів адміністративного права можна виділяти інститут адміністративного договору, інститут правових актів управління, інститут державної служби, інститут адміністративного примусу, інститут адміністративної відповідальності, інститут адміністративно-правових режимів, інститут адміністративної юстиції та ін. Ці інститути здебільшого об'єднані Загальною частиною адміністративного права. Водночас можна виділяти і цілий ряд правових інститутів Особливої частини адміністративного права, які інтегруючись утворюють окремі підгалузі адміністративного права.

Інститут адміністративної відповідальності є центральним структурним елементом адміністративно-деліктного права, яке в якості підгалузі адміністративного права розглядається ширше і може додатково включати правові норми, що визначають загальні положення цієї правової підгалузі, систему учасників адміністративно-деліктних відносин, їх права та обов'язки, процесуальні аспекти застосування адміністративних стягнень, виконавче провадження та ін.

Слід зауважити, що, не дивлячись на окремі винятки, в адміністративно-правовій теорії інститут адміністративної відповідальності як інститут адміністративного права виділяє більшість учених-адміністративістів [3]. Цей інститут забезпечує одну з важливих функцій адміністративного права, а саме правоохоронну функцію. Його несучими правовими конструкціями є норми, що стосуються визначення загальних положень адміністративної відповідальності, правових ознак адміністративного правопорушення та конструктивних ознак юридичних складів окремих адміністративних проступків, системи адміністративних стягнень та загальних правил і особливостей їх застосування щодо окремих категорій осіб та ін.

Правові норми, що формують інститут адміністративної відповідальності, в основному сконцентровані у перших трьох розділах Кодексу України про адміністративні правопорушення. Ними регламентується порядок застосування адміністративної відповідальності до правопорушників за вчинення ними адміністративних проступків у більшості галузей і сфер публічного управління. Однорідні блоки правових норм цього інституту мають спільний характер і регулюють адміністративно-деліктні відносини з метою дотримання встановлених правил у всіх сферах адміністративно-правового регулювання.

Література

1. Скакун О. Ф. Теория государства и права: учебник. – Харьков: Консум, 2000. – 704 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс. Підручник у двох томах. – Том 1. – К. : Юридична думка. – 2004. – 584 с.
3. Див.: Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України. Підручник. – К.: Юрінком Інтер. – 2003. – 544 с. – С. 39; Голосніченко І. П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття): навч. пос. – Ірпінь, 1998. – 105 с. – С. 43; Остапенко О. І. Адміністративне право: навч. пос. / О. І. Остапенко, З. Р. Кисіль, М. В. Ковалів, Р. В. Кисіль. – К. : Правова єдність, 2008. – 533 с. – С.19; Васильев А.С. Административное право Украины (общая часть): уч. пос. – Х. : Одиссей. – 2001. – 288 с. – С.59; Мартьянов І. В., Ткач Г. Й., Гладун З.С. Адміністративне право України: навч. пос. – Тернопіль: Екон. думка. – 2006. – 120 с. – С.16; Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навч. пос. – К. : Атіка. – 2009. – 640 с. – С. 35 та ін.

УДК 342.95(043.2)

Гончарук С. Т., к.ю.н., професор,
Бондаренко Д. Ю., Чумак Ю. А., студентки,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЕФЕКТИВНЕ НОРМОТВОРЕННЯ ЯК ГОЛОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Задеклароване прагнення побудувати громадянське суспільство ставить перед нашою державою низку важливих завдань. На сьогодні поступове утвердження принципів верховенства права та розвиток демократичних інституцій в Україні призвели до ситуації, коли суспільні відносини, які регулюються Основним Законом, почали випереджати його нормативний зміст. Тому нині в суспільстві об'єктивно назріла нагальна потреба в проведенні цілої низки правових реформ, які впродовж останніх років незалежності України залишаються здебільшого предметом наукових дискусій, але не отримують свого належного законодавчого забезпечення. Йдеться передовсім про реформу публічного адміністрування, адміністративно-територіальну, судово-правову, а також про реформу місцевого самоврядування в Україні. Зволікання або компроміси у цій сфері гальмують розвиток нашої держави, породжують її відставання від провідних країн, породжують правовий нігілізм у суспільстві та зневіру громадян у своєму європейському майбутті [1, с. 15].

Варто зауважити те, що публічно-правові гарантії формування та функціонування інститутів громадянського суспільства перш за все закріплюються у положеннях різноманітних нормативно-правових актів, які визнані основним джерелом права в нашій країні. Тому однією із заporук ефектив-